

การปลูกต้นไม้ในที่สาธารณะ/ในที่เอกชน

กรณีประชาชนได้ปลูกต้นไม้ในที่สาธารณะ ตามกฎหมายแล้วถือว่าเป็นการรุกรานที่สาธารณะโดยอาจถือได้ว่าเข้าไปยึดถือ ครอบครองที่ดินของรัฐ เป็นการกระทำผิดกฎหมายตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา ๙ ที่ห้ามบุคคล (๑) เข้าไปยึดถือ ครอบครองที่ดินของรัฐ ซึ่งตามมาตรา ๑๐๘ ทวิ วรรคสอง กำหนดว่าการเข้าไปครอบครองที่ดินของรัฐหากได้กระทำแก่ที่ดิน ซึ่งเป็นสาธารณสมบัติ ของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ร่วมกัน หรือที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

หากเจ้าหน้าที่ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือว่านายอำเภอตรวจพบก็มีอำนาจดำเนินคดีกับบุคคลดังกล่าวในข้อหาบุกรุกที่สาธารณะได้ อย่างไรก็ตามเจ้าหน้าที่ไม่มีอำนาจไปตัดต้นไม้ที่ประชาชนปลูกได้โดยพลการแม้ว่าจะได้ปลูกในที่สาธารณะก็ตาม หากฝ่าฝืนเจ้าหน้าที่อาจมีความผิดฐานทำให้เสียหายตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

กรณีที่ดินซึ่งเป็นที่สาธารณประโยชน์หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน เช่น ที่ดินรกร้างว่างเปล่าหรือถูกทอดทิ้งบุคคลใดจะแสดงความเป็นเจ้าของหรือสิทธิครอบครองขึ้นต่อผู้รับรัฐไม่ได้ไม่ว่าจะครอบครองนานแค่ไหนก็ตาม ซึ่งจะไปตามประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ มาตรา ๑๓๐๔ และ มาตรา ๑๓๐๖ แต่ผู้ครอบครองอยู่ก่อนแม้โดยไม่มีสิทธิก็สามารถยกขึ้นต่อสู้กับเอกชนด้วยกันที่เข้ามาแย่งการครอบครองได้ (อ้างสิทธิครอบครองต้นได้แม้ปลูกในที่สาธารณะและเป็นเจ้าของต้นไม้แต่ไม่ใช่เจ้าของที่ดิน) ซึ่งหากผู้ครอบครองอยู่ก่อนนั้นปลูกพืชผลหรือใช้ประโยชน์อย่างอื่นจากที่สาธารณะนั้น ผู้นั้นก็เป็นเจ้าของพืชผลต่างๆ ที่ได้ปลูกไว้และมีสิทธิใช้ประโยชน์จากต้นไม้รวมทั้งแสดงความเป็นเจ้าของได้ด้วย แม้ที่ดินบริเวณนั้นจะเป็นที่สาธารณประโยชน์ก็ตาม หากมีคนอื่นมาแย่งการครอบครอง คนปลูกต้นไม้ก็ยกสิทธิที่ได้ครอบครองอยู่ก่อนขึ้นต่อสู้ผู้แย่งการครอบครองนั้นได้ ภายใน ๑ ปี นับแต่ถูกแย่งการครอบครอง หากใครมาตัดต้นไม้ก็เป็นการทำให้ทรัพย์สินเสียหาย ถ้าลักลอบตัดก็เป็นลักทรัพย์ด้วย คนตัดต้นไม้จะยกข้อกฎหมายมากล่าวอ้างต่อสู้ผู้ครอบครองอยู่ก่อนไม่ได้เพราะไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจ

ในอีกกรณีการปลูกต้นไม้ของเพื่อนบ้าน หากมีกิ่งไม้รุกรานเข้ามาจะสามารถตัดได้เลยไหม การไปตัดหรือตกแต่งกิ่งไม้ที่รุกรานเข้ามาในพื้นที่ของท่าน โดยไม่มีการบอกกล่าวเจ้าของทรัพย์สินเลย การกระทำดังกล่าวอาจเป็นความผิดทางอาญา ถือเป็นการทำลายทรัพย์สินของผู้อื่น เป็นความผิดฐานทำให้เสียหายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๘ และมีโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ นอกจากนี้ยังเป็นการทำละเมิดและต้องชดเชยค่าเสียหายในทางแพ่งได้อีกต่างหากตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๔๗ ได้บัญญัติไว้ว่า “เจ้าของที่ดินอาจตัดรากไม้ซึ่งรุกเข้ามาจากที่ดินติดต่อกันและเอาไว้เสีย ถ้ากิ่งไม้ยื่นล้ำเข้ามา เมื่อเจ้าของที่ดินได้บอกผู้ครอบครองที่ดินติดต่อกันให้ตัดภายในเวลาอันสมควรแล้ว แต่ผู้นั้นไม่ตัดท่านว่าเจ้าของที่ดินตัดเอาเสียได้” ดังนั้นหากความเสียหายที่เกิดขึ้นจากต้นไม้หรือกิ่งไม้มีมากถึงขั้นก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินเจ้าของที่ดินย่อมสามารถตัดต้นไม้ได้ด้วยตัวเองตามมาตรา ๑๓๔๗ ดังกล่าวและก็สามารถดำเนินคดีทางแพ่งฐานความผิดละเมิดมาตรา ๔๓๔ เรียกค่าเสียหายได้ทุกรายการที่พิสูจน์ได้

ในกรณีที่ดอกผลได้ตกลงเข้ามาในที่ดินดังกล่าว ดอกผลนั้นจะตกเป็นของใคร ตามบทบัญญัติมาตรา ๑๓๔๘ ที่กำหนดว่า “ดอกผลแห่งต้นไม้ที่หล่นตามธรรมชาติลงในที่ดินติดต่อกันแปลงใดท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นดอกผลของที่ดินแปลงนั้น” เพราะฉะนั้น หากเจ้าของที่ดินเก็บดอกผลที่หล่นในพื้นที่ของตน ก็ไม่ต้องชดเชยค่าเสียหายอะไรเลย แต่ก็ต้องเกิดจากการตกลงโดยธรรมชาติเท่านั้น ถ้ามีการเด็ดจากตัวต้นไม้โดยตรง แม้จะอยู่ในที่ดินของตน ก็มีความผิดและอาจต้องรับโทษตามกฎหมายต่อไป